

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра _____ філософії _____
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____ філософії _____
(назва кафедри)

_____ Тараросв Я.В. _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

« _____ » _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань _____
(шифр і назва)

спеціальність _____
(шифр і назва)

освітня програма _____
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни _____ загальна підготовка _____
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання _____
(очна / заочна/дистанційна)

Харків – 2019 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни «Філософія»

Розробники:

_____

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

_____

(підпис)

_____

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри філософії.

Протокол № 1 від «30»серпня 2019 року.

Завідувач кафедри філософії _____ Тарароєв Я.В.

(підпис)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Назва випускової кафедри _____

Завідувач кафедри _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2019 р.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис голови НМК (для дисциплін загальної підготовки та дисциплін професійної підготовки за спеціальністю) або завідувача випускової кафедри (для дисциплін професійної підготовки зі спеціалізації, якщо РПНД розроблена не випусковою кафедрою)

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТА:

формування у студентів поглиблених світоглядних та теоретичних знань з філософії, розвиток абстрактного та критичного мислення, оволодіння науково-філософським категоріальним апаратом, а також розвиток навичок аналізу та оцінювання людської діяльності та подій навколишнього світу.

КОМПЕТЕНТНОСТІ:

- усвідомлення студентами суті, змісту та особливостей філософії як світоглядної науки, основних етапів її розвитку та ролі в суспільстві;
- ознайомлення студентів із внеском закордонних та вітчизняних мислителів в розвиток загальнолюдської культури;
- оволодіння системою філософських знань, які виступають методологічними засобами для аналізу природних, технічних і гуманітарних теоретичних та практичних проблем;
- формування у майбутніх спеціалістів високих моральних якостей та навичок поведінки, які засновуються на загальнолюдських цінностях, самосвідомості і почутті відповідальності за майбутнє України.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Знати:

- основні закони, принципи та категорії філософії, особливості їх прояву в житті суспільства, місце історії філософії у системі гуманітарних знань;
- досягнення світової філософської думки, передумови та специфіку формування історико-філософської парадигми; конкретно-історичні етапи, особливості світової та вітчизняної філософії.

Вміти:

- обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію та самостійно аналізувати факти, явища та процеси в системі „людина-світ” в їх діалектичному взаємозв’язку та урахування тих тенденцій, які відбуваються у світі;
- володіти методологією і методами наукового пізнання, вести діалог при обговоренні теоретичних, практичних та інших питань
- здійснювати творчий пошук, усвідомлюючи специфіку філософських систем в контексті основних тенденцій розвитку сучасної філософії та історії філософії;
- вивчати через прочитання першоджерел та їх аналіз вчення видатних філософів минулого і сучасності.

Бути ознайомленими:

- з новітніми досягненнями в галузі філософії та людської культури та із сутністю, закономірностями і тенденціями розвитку сучасної цивілізації;

- з основними досягненнями філософії техніки та тенденціями розвитку різних типів технічних систем, а також особливостями сучасного етапу науково-технічного прогресу.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	90	32	58	16		16				так

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 29 (%):

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1	Л	2	Змістовний модуль 1 Т.1. Особливості філософського знання та проблема його виникнення 1. Предмет філософії, специфіка філософського знання, основні функції філософії. 2. Світогляд та його різновиди 3. Виникнення філософії як об'єктивно необхідний процес розвитку суспільства 4. Становлення Античної філософії та перші філософські школи	/1, 2, 5, 6, 8, 10, 11, 13–25, 28–36, 49/
2	С	2	Т.1. Особливості філософського знання та проблема його виникнення 1. Філософія, її особливості та зв'язок з міфологією і релігією. Основні періоди розвитку філософського знання. 2. Зародження та початковий період становлення філософії Давньої Греції, поява перших наукових знань. Антична «фізика». Мілетська школа. Філософія Геракліта, початок діалектики. 3. Число як початок у філософії Піфагора. Елейська школа і початок метафізики у роботах Парменіда та Зенона. 4. Ідеї фізиків-плюралістів – дискретність буття у Емпедокла та Анаксагора. Атомістична теорія Левкіпа і Демокріта та їх послідовники.	/1, 2, 5, 6, 8, 10, 11, 13–25, 28–36, 49/
3	Л	2	Т.2. Класичний та елліністичний періоди давньогрецької філософії 1. Софістика як культурне явище та філософська школа, сократівська критика філософії софістів 2. Сутність філософії Платона і його вчення про ідеї 3. Вчення Аристотеля про логіку та проблема пізнання світу 4. Елліністична філософія: кінізм, стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм	//1, 2, 5, 6, 8, 10, 11, 13–25, 28–36, 49/
4	С	2	Т.2. Класичний та елліністичний періоди давньогрецької філософії 1. Софісти і їх концепція „Людина – міра усіх речей” (Протагор). Розвиток логіки. Сократ і його вчення про	/1, 2, 5, 6, 8, 10, 11, 13–25, 28–36, 49/

			самопізнання і норми людської поведінки. 2. Сутність філософії Платона і його вчення про ідеї. Виникнення системного уявлення про світ. 3. Критика Аристотелем платонівського вчення про ідеї. Аристотель і його обґрунтування законів формальної логіки. Створення Аристотелем першої системи наук. Проблема пізнання світу. 4. Елліністична філософія: кінізм, стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм. 5. Неоплатонізм як початок середньовічної філософії.	
5	Л	2	Т.3. Філософія Середньовіччя та епохи Відродження 1. Поняття західної середньовічної філософії та її місце в історії філософської думки. 2. Християнська апологетика: причини виникнення та основні властивості. 3. Поняття патристики та її основні представники 4. Схоластика, її специфіка та періоди розвитку, проблема реалізму та номіналізму 5. Філософські та наукові ідеї епохи Відродження	/1, 2, 5, 6, 10, 12, 13–21, 24, 26, 27, 32, 33, 36, 37/
6	С	2	Т.3. Філософія Середньовіччя та епохи Відродження 1. Особливості середньовічної філософської думки. Апологетика та патристика. Августин Блаженний і його вчення про людину, душу й тіло; августинівська концепція часу. 2. Проблема співвідношення розуму та віри в період Середньовіччя, її значення для розвитку філософської та наукової думки наступного періоду. 3. Схоластика, її специфіка та періоди розвитку. Арабська середньовічна філософська думка та її вплив на філософію та науку Європи. 4. Вчення про універсалії. Реалізм, номіналізм, концептуалізм як головні течії схоластичної думки, їх значення для подальшого розвитку раціоналістичного уявлення про світ. 5. Фома Аквінський: його вчення про подвійність істини і систематизація ним середньовічної схоластики. Номіналізм Оккама. Зародження емпіричного пізнання у вченнях Роберта Гросетеста та Роджера Бекона. 6. Філософські та наукові ідеї епохи Відродження. Гуманізм і проблема цілісної людської індивідуальності (Данте, Петрарка). Філософські ідеї Ніколая Кузанського. Піко делла Мірандола та П'єтро Помпонаці. Реформація, її ідеї. Утопізм Т. Мора, Т. Кампанелли та ін. Природознавчі досягнення в епоху Відродження.	/1, 2, 5, 6, 10, 12, 13–21, 24, 26, 27, 32, 33, 36, 37/
7	Л	2	Т.4. Західноєвропейська та вітчизняна філософія Нового часу XVII-XVIII ст 1. Передумови становлення Нової філософії (політичні, економічні, релігійні, світоглядні та ін.). 2. Емпіризм та раціоналізм – дві тенденції у філософії Нового Часу	/1, 2, 5, 6, 10, 11, 13–21, 24, 32, 33, 41, 43, 46, 47, 49, 50, 58–63/

			3. Філософські погляди доби Просвітництва 4. Філософська думка українського Відродження XV-XVII століть	
8	С	2	Т.4. Західноєвропейська та вітчизняна філософія Нового часу XVII-XVIII ст. 1. Наукова революція та філософія Нового часу (XVII-XVIII ст.). 2. Ф. Бекон – засновник англійського матеріалізму як нового напрямку розвитку науки. „Новий Органон” Бекона і критика схоластики. Механістичний матеріалізм Т. Гоббса і його емпірична гносеологія. Сенсуалізм Д. Локка та його критика вроджених ідей Р. Декарта. Просвітницькі ідеї Локка. Сутність суб’єктивного ідеалізму Д. Берклі. Філософія Д. Юма як зародження агностицизму і заперечення причинності. 3. Р. Декарт і його міркування про метод. Його вчення про дві субстанції – розумову і тілесну. Філософські погляди Б. Спінози. Монадологія В. Лейбніца. Особистий вимір буття – простір і час; розробка питань формальної логіки. 4. Французькі матеріалісти XVIII ст. про людину як складну машину. Особливості механістичної методології в гуманітарних та природничих науках. П.О. Ламетрі, Д. Дідро, П. Гольбах, К.А. Гельвецій. Вчення про природу. Теорія пізнання. Атеїзм. 5. Філософські погляди Ш.Л. Монтеск’є, Вольтера, Ж.-Ж. Руссо. Просвітницьке трактування буття людини. Значення епохи Просвітництва для подальшого розвитку західної цивілізації. 6. Основні риси української філософської думки. Філософська думка українського Відродження XV-XVII століть. Києво-Могилянська академія і філософія Просвітництва (Ф. Прокопович, Г. Кониський, Г. Чужинський, Л. Горка та ін.). 7. Г.С. Сковорода, його життя та філософія. Проблема самопізнання, теорія пізнання. Світ, матерія, Бог. Концепція „філософії серця”, „внутрішня людина”, „сродність праці”.	/1, 2, 5, 6, 10, 11, 13–21, 24, 32, 33, 41, 43, 46, 47, 49, 50, 58–63/
9	Л	2	Змістовний модуль 2 Т.5. Класична німецька філософія 1. Феномен критичної філософії в процесі розвитку філософської думки. І. Кант і умови можливості пізнання. 2. Становлення і розвиток філософії Й.Г.Фіхте, феномен суб’єктивного ідеалізму. 3. Г.В.Ф. Гегель і його філософська система та метод 4. Антропологічний матеріалізм Л. Фейербаха.	/1, 2, 5, 6, 9–11, 13–21, 24, 32, 33, 38–40, 42, 44, 48, 49, 51/
10	С	2	Т.5. Класична німецька філософія 1. Класична німецька філософія і її особливості. 2. І. Кант і синтез раціоналізму і емпіризму. Агностицизм І. Канта та його філософське обґрунтування. Розум і антиномії в філософії Канта. Категоричний імператив і концепція свободи у	/1, 2, 5, 6, 9–11, 13–21, 24, 32, 33, 38–40, 42, 44, 48, 49, 51/

			<p>філософії Канта.</p> <p>3. Філософські погляди Фіхте та Шеллінга.</p> <p>4. Г.В.Ф. Гегель і його філософська система та метод. Тотожність мислення і буття. Наука логіки. Філософія природи, філософія духу. Діалектика Гегеля.</p> <p>5. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Теорія пізнання, критика ідеалізму і релігії, етичне вчення, релігія любові як основа спілкування.</p>	
11	Л	2	<p>Т.6. Некласична філософія ХІХ – поч. ХХ ст</p> <p>1. Зародження неklasичної філософії та ірраціоналізму</p> <p>2. Діалектичний матеріалізм та філософія марксизму</p> <p>3. Поняття кризи ідеалу класичної раціональності і проблема філософських засад обґрунтування науки (позитивізм, емпіріокритицизм)</p> <p>4. Основні ідеї університетської філософської думки України ХІХ ст.</p>	/1, 2, 5, 6, 9–11, 13–21, 24, 32, 33, 49, 52–59, 61, 62, 64–67, 85, 93/
12	С	2	<p>Т.6. Некласична філософія ХІХ – поч. ХХ ст.</p> <p>1. Криза раціоналістичного погляду на світобудову, зародження неklasичної філософії та ірраціоналізму. А. Шопенгауер про світ як волю та уявлення. Початок екзистенціалізму у філософії С. К'єркегора.</p> <p>2. Філософія марксизму: основні етапи її формування. Місце людини, проблема співвідношення особистості і суспільства в марксизмі. Сутність матеріалістичного трактування історичного процесу. Діалектико-матеріалістична ідея практики в теорії пізнання Маркса і Енгельса. Подальший розвиток філософії марксизму.</p> <p>3. Філософія Ф. Ніцше: критика західної цивілізації, її „гуманізму”, ідея волі до влади та поняття надлюдини. Вплив філософії Ніцше на філософію ХХ століття.</p> <p>4. Формування сциєнтичного напрямку у філософії. Позитивізм О. Конта. Емпіріокритицизм Е. Маха та Р. Авенаріуса.</p> <p>5. Нове розуміння людини у психоаналітичній філософії З. Фрейда, наукове обґрунтування ірраціонального характеру індивідуального буття людини та становлення нової науки про неї. Еволюція фрейдизму. Філософія франкфуртської школи.</p> <p>6. Основні ідеї університетської філософської думки України ХІХ ст. „Філософія серця” П. Юркевича. Екзистенційні мотиви в творчості П. Юркевича. Філософські ідеї початку ХХ століття (В. Зеньковський, Л. Шестов, В. Вернадський).</p> <p>7. Філософія космізму В.І. Вернадського, О.Л. Чижевського. В. Вернадський про феномени життя космосу, людства і ноосфери.</p>	/1, 2, 5, 6, 9–11, 13–21, 24, 32, 33, 49, 52–59, 61, 62, 64–67, 85, 93/
13	Л	4	<p>Т.7. Сучасна західноєвропейська та українська філософія</p> <p>1. Основні напрямки та істотні риси філософії ХХ ст., неопозитивізм, постпозитивізм.</p>	/1, 2, 5, 6, 9–11, 13–21, 24, 32, 33, 45, 49, 68–

			<p>2. Ідея феноменології та становлення феноменологічного методу в працях Е. Гусерля</p> <p>3. Філософська сутність та ідейні витoki екзистенціалізму</p> <p>4. Проблема знання і мови в філософії ХХ сторіччя</p> <p>5. Поняття «постмодерну» в сучасній філософії</p> <p>6. Сучасна українська філософія</p>	84, 86–92, 94/
14	С	4	<p>Т.7. Сучасна західноєвропейська та українська філософія</p> <p>1. Основні напрямки та істотні риси філософії ХХ ст. Феноменологія Е. Гусерля та остання спроба побудови філософії як чистої науки.</p> <p>2. Філософська антропологія (М. Шелер, А. Гелен, ін.) як основни напрямок розвитку знання про людину.</p> <p>3. Філософія екзистенціалізму та його еволюція (М. Гайдеггер, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, ін.). Погляди екзистенціалістів на проблему людини, її існування і свободи.</p> <p>4. Неопозитивізм (Л. Вітгенштейн та «Віденський гурток») та постпозитивізм (К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабенд). Особливості постпозитивістської методології. Сутність філософії прагматизму.</p> <p>5. Релігійно-філософські напрямки в сучасній філософії. Неотомізм як головна течія в філософії католицизму. Філософія Теярдизму та філософські ідеї персоналізму.</p> <p>6. Пошук методології у гуманітарній сфері науки. Основні ідеї філософської герменевтики.</p> <p>7. Зародження та розвиток структуралізму (К. Леві-Строс, М. Фуко, Ж. Лакан, ін.), його вплив на сучасну науку та філософію. Основні ідеї постструктуралізму (Р. Барт, Ж. Дельоз, Ф. Гваттари, Ж. Деррида, ін.). Постмодерн у сучасній культурі та філософії, проблема подальшого розвитку науки та філософії.</p>	/1, 2, 5, 6, 9–11, 13–21, 24, 32, 33, 45, 49, 68–84, 86–92, 94/
Разом (годин)		42		

Примітки

1. Номер семестру вказують, якщо дисципліна викладається у декількох семестрах.
2. У показнику «Разом (годин)» кількість годин буде відрізнятися від загальної кількості аудиторних годин на кількість годин, що відведена на вивчення тем та питань, які вивчаються студентом самостійно (п. 3 додатку 8).
3. У графі 5 вказується номер відповідно до Додатку 14.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	4
2	Підготовка до практичних(лабораторних, семінарських) занять	8
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	10
4	Виконання індивідуального завдання:	30
5	Інші види самостійної роботи	6
	Разом	58

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Згідно вибору студента та залежно від його мети

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1.	Доповідь на семінарському занятті згідно теми	Протягом семестру
2.	Доповідь на міжвузівському семінарі кафедри філософії «Людина та сенс її життя»	8-10 тиждень
3.	Тези доповіді на міжнародній конференції студентів та аспірантів «Україна і світ»	Протягом семестру
4.	Реферат за темою, узгодженою з викладачем	15-16 тиждень

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції – викладення теоретичного матеріалу лектором згідно навчальної програми і розподілу годин поміж темами. Використовуються різні інтерактивні форми активізації аудиторії та відеопрезентації вербальної інформації. Лектор має власний конспект, що відображає основний зміст теми, студенти занотовують нову інформацію у власні конспекти.

Практичні заняття – проводяться у формі семінарських занять або практикуму. Для семінарських занять студенти опрацьовують лекційний матеріал, готують виступи з використанням навчальної і наукової літератури, виступають з рефератами та есе. Лектор оцінює активність студентів впродовж семінару за прийнятою шкалою оцінок в балах. Практикум передбачає виконання у присутності викладача самостійного завдання, розв'язання задачі або написання есе та обговорення обраних алгоритмів та отриманих результатів. Практична робота оцінюється викладачем. Семінарські заняття і практикуми можуть бути побудовані у формі ділової гри або дискусії.

Написання реферату – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Студент вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або інтернет-ресурси. Також складає план реферату або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою (не менше трьох), студент реферує зміст наукових джерел таким чином, аби розкрити зміст питань або дати відповідь на поставлені питання. Обсяг реферату – до 10 стандартних сторінок, набраних на комп'ютері або написаних власноруч. Реферат оформлюється згідно існуючому в університеті стандарту. Реферат зачитується або його основний зміст доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку від викладача.

Індивідуальне завдання – вид самостійної роботи поза аудиторними годинами, коли студент, використовуючи лекційний матеріал та додаткові джерела знань, розробляє тему, практичного спрямування. Це може бути розробка певної методики, створення програми соціологічного дослідження або розробка інструментарію.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі екзамену або шляхом накопичення балів за поточним контролем по змістовним модулям.

Екзамен – письмова або усна відповідь на питання, що містяться в екзаменаційному білеті. Питання екзаменаційних білетів можуть доводитися до студентів заздалегідь. Екзаменаційні білети готує лектор, вони затверджуються на засіданні кафедри і підписуються завідувачем кафедри. Екзаменатора призначає завідувач кафедри. Він має оцінити якість відповіді студента за прийнятою шкалою академічних оцінок.

Контрольні питання з курсу до екзамену.

1. Предмет філософії, специфіка філософського знання, основні функції філософії.
2. Світогляд та його різновиди.
3. Історичні передумови виникнення філософії.
4. Становлення Античної філософії та перші філософські школи.
5. Філософія Сократа, сократівська критика філософії софістів.
6. Сутність філософії Платона і його вчення про ідеї.
7. Філософія Аристотеля та проблема пізнання світу.
8. Елліністична філософія: кінізм, стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм.
9. Особливості та загальні принципи середньовічної філософії.
10. Основні ідеї апологетики та патристики.
11. Схоластика, її специфіка та періоди розвитку.
12. Реалізм, номіналізм, концептуалізм як головні течії схоластичної думки, їх значення для розвитку раціоналістичного уявлення про світ.
13. Розвиток філософської думки в Україні доби Київської Русі.
14. Загальна характеристика філософської думки доби Відродження.
15. Гуманізм і проблема цілісної людської індивідуальності у філософії доби Відродження. Антропоцентризм.
16. Натурфілософські досягнення філософії Відродження.
17. Формування наукової картини світу та наукові революції 16-17 ст.
18. Становлення та розвиток філософії емпіризму.
19. Раціоналізм: основні ідеї та представники.
20. Філософські погляди доби Просвітництва.
21. Сутність філософських поглядів французьких матеріалістів. Теорія пізнання. Атеїзм.
22. Філософська думка українського Відродження та Просвітництва XV-XVIII століть.
23. Філософська система Г. Сковороди.
24. Феномен критичної філософії в процесі розвитку філософської думки. І. Кант і умови можливості пізнання.
25. Г.В.Ф. Гегель і його філософська система та метод.
26. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
27. Філософія марксизму: діалектичний матеріалізм, формаційна концепція розвитку суспільства.
28. Криза раціональності і проблема наукового методу (позитивізм, емпіріокритицизм).
29. Основні ідеї університетської філософської думки України XIX ст.
30. Філософія Ф. Ніцше та її вплив на філософію XX століття.

31. Філософія науки ХХ ст.: неопозитивізм, постпозитивізм.
32. Основні ідеї філософської антропології ХХ століття.
33. Цивілізаційна концепція розвитку суспільства (О. Шпенглер, О. Тоффлер, Н. Данілевський, Н. Гумільов).
34. Ідея феноменології та становлення феноменологічного методу в працях Е. Гусерля.
35. Філософія екзистенціалізму, основні поняття: свобода, сутність, існування.
36. Проблема знання і мови в філософії ХХ сторіччя. Лінгвістичний поворот у філософії.
37. Герменевтика як філософська течія, основні принципи та представники.
38. Зародження та розвиток структуралізму (К. Леві-Строс, М. Фуко, Ж. Лакан, ін.), його вплив на сучасну науку та філософію.
39. Поняття «постмодерну» в сучасній філософії.
40. Основні ідеї постструктуралізму (Р. Барт, Ж. Дельоз, Ф. Гваттари, Ж. Деррида, ін.).
41. Становлення концепції постіндустріалізму та ідея інформаційного суспільства (Д. Белл, Р. Арон, М. Кастельс і др.).
42. Сучасна українська філософія.

2. Поточний контроль проводиться за результатами роботи студентів на семінарських заняттях, методом оцінювання контрольних робіт, шляхом оцінювання рефератів, індивідуальних завдань, ведення конспектів лекцій.

Контроль на семінарських заняттях – оцінювання виступів студентів, відповідей на питання поставлені викладачем, оцінювання внеску окремих студентів у групову роботу, наприклад, активність в діловій грі.

Контрольна робота – вид поточного контролю знань студентів, який має на меті виявити рівень знань студентів та практичні навички, що отримані за пройденим матеріалом. Дата проведення контрольної роботи доводиться до студентів і призначається по завершенню вивчення одного або кількох змістових модулів. Питання або практичні завдання готує викладач, що веде практичні заняття, вони узгоджуються з лекційними питаннями і тематикою семінарських занять. Завдання можуть передбачати творчу роботу, відповідь на проблемне питання тощо. Контрольна робота виконується у письмовій формі в присутності викладача, оцінюється за прийнятою шкалою і оцінка може використовувати викладачем для підрахунку кумулятивного балу за підсумками вивчення дисципліни.

Перевірка лекційного конспекту – проводиться в рамках практичного заняття, присутність на лекції і ведення конспекту може оцінюватися в балах та враховуватися у кумулятивній оцінці.

Індивідуальні завдання, реферати, есе – оцінюються викладачем або за результатами доповіді на практичному занятті або окремо за наданим текстом.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності студента

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	Інд.р.	T5	T6	T7	Інд.р.	
10	10	10	10	10	10	10	20	10	100

T1, T2, ... – номери тем змістових модулів.

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 ... 100	A	відмінно
82 ... 89	B	добре
74 ... 81	C	
64 ... 73	D	задовільно
60 ... 63	E	
35 ... 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 ... 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

- 1) робоча навчальна програма
- 2) плани семінарських занять
- 3) екзаменаційні питання
- 4) бібліотечний фонд університету і кафедри
- 5) електронні версії навчальної і наукової літератури

<http://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/metodichni-materiali/>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х. : НТУ «ХПІ», 2018. – 187 с.
2	Філософія: навч.посіб. / О.М. Бардін, В.В. Булавина, Н.Б. Годзь та ін.. ; за ред.. О.М. Бардіна, М.П. Требіна. – Харків: НТУ «ХПІ», 2012. – 432 с.
3	Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства : навч.-метод. Посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2012. – 180 с.
4	Владленова І.В. Філософські проблеми фізики у світлі розвитку нанотехнологій: навч.-метод. посіб. Х.: НТУ «ХПІ», 2010.
5	Кремень В.Г. та ін. Історія філософії: Підручник-«Прапор» Х., 2003.
6	Філософія: Навчальний посібник / І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. – К.: Вікар, 1997.
7	Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008. – 48 с.
8	Городыская О.Н. Философия античности: Текст лекции по курсу «Философия» для аспирантов и студентов всех специальностей и форм обучения (на рус. яз.). Х.: НТУ «ХПІ», 2018. 46 с.
9	Владленова І.В., Дольська О.А. Онтологія. Філософські проблеми свідомості. (учебно-методическе посібє). Іздательство Іванченко І.С., НТУ «ХПІ», 2019. – 258 с.
10	Канке В.А. Философия. Исторический и систематический курс. Учебник для ВУЗов.- М.: Издательская корпорация „Логос“, 1998.
11	Горак Г.І. Філософія: Навчальний посібник./ За ред. І.Ф. Надольного. – К.:Вікар,1998.
12	Городыская О.Н. Философия Средневековья и эпохи Возрождения: текст лекций по курсу «Философия», Х. 2015.
13	Скирбекк Г., Гилье Н. История философии: Учеб. пособие.-М.,-2000.
14	Сухіна В.Ф., Кислюк К.В. Практикум по філософії.-Х.,2001.
15	Данильян О.Г., Тараненко В.М. Философия: Учебник.-Х.,2005.
16	Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. – 4-е видання перероблене та доповнене – К.: КНТ, 2016 – 396 с.
17	Бичко А.К., Бичко І.В. та ін. Філософія: Підручник К., «Центр учбової літератури», 2010.-648с.
18	Бичко І.В., Бойченко І.В. та ін. Філософія : Підручник. К.: «Либідь», 2001.
19	Сидоренко О.П., Корлюк С.С. та ін. Філософія: підручник. К.: Знання, 2010.- 414с.
20	Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. Навч. посібник.-К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ-2000». 2001.-448с.
21	Голубинцев В.О., Данцев А.А., Любченко В.С. Философия для технических ВУЗов Ростов-на-Дону: Изд. «Феникс», 2003.-640с.

Допоміжна література

22	Античные философы. Свидетельства, фрагменты, тексты. – К., 1995.
23	Асмус В.Ф. Античная философия. – М., 1982.
24	Волчек Е.З. Философия: Учеб. пособие с хрестоматийными извлечениями. – Минск, 2003.
25	Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. – М., 1979.
26	Жильсон Э. Готическая архитектура и схоластика // Богословие в культуре Средневековья. – К., 1992. – С. 49-78.

27	Жильсон Э. Философия в средние века. – М., 2004.
28	Ксенофонт. Воспоминания о Сократе. – М., 1993.
29	Лосев А.Ф. История античной философии. – М., 1989.
30	Льюис Дж.Г. Античная философия: от Фалеса до Сократа. – Мн., 1997.
31	Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. – М., 1995.
32	Современный философский словарь. – М., 1998.
33	Татаркевич В. Історія філософії. – Львів, 1999. – Т. 1: Антична і середньовічна філософія.
34	Трубникова Н.Н. Этическая мысль Востока и Запада в современных компаративистских исследованиях // Вопросы философии. – 2003. – № 3. – С. 62-73.
35	Фрагменты ранних греческих философов. – М., 1989.
36	Чанышев А.Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. – М., 1991.
37	Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения. – М., 1981.
38	Асмус В.Ф. Иммануил Кант. – М., 1973.
39	Быховский Б. Людвиг Фейербах. – М., 1967.
40	Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. – М., 1986.
41	Кузнецов В.М., Мейзерский Б.В., Грязнов А.А. Западноевропейская философия XVIII века. – М., 1986.
42	Кузнецов В.Н. Немецкая классическая философия второй половины XVIII – начала XIX века. – М., 1989.
43	Кузнецов В.Н. Французский материализм XVIII века. – М., 1991.
44	Маркс К. Тезисы о Фейербахе // Маркс К., Энгельс Ф. Соч.: Изд. 2. – Т. 3.
45	Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. – М., 1989.
46	Момджян Х.Н. Французское просвещение XVIII века. – М., 1983.
47	Нарский И.С. Западноевропейская философия XVIII века. – М., 1974.
48	Нарский И.С. Кант. – М., 1976.
49	Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней: В 4-х т. – М., 1997-2001. – Т. 1-2, 3, 4.
50	Фишер К. История новой философии: Введение в историю новой философии. Фрэнсис Бэкон Веруламский. – М., 2003.
51	Энгельс Ф. Людвиг Фейербах и конец классической немецкой философии // Маркс К., Энгельс Ф. Соч.: Изд. 2. – Т. 21.
52	Кьеркегор С. Страх и трепет. – М., 1993.
53	Ницше Ф. Антихрист. Проклятие христианству // Ницше Ф. Соч.: В 2-х т. – М., 1996. – Т. 2. – С. 631-692.
54	Ницше Ф. По ту сторону добра и зла // Ницше Ф. Соч.: В 2-х т. – М., 1996. – Т. 2. – С. 238-406.
55	Шопенгауэр А. Свобода воли и нравственность. – М., 1992.
56	Энгельс Ф. Диалектика природы // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – М., 1974. – Т. 20.
57	Вернадский В.И. Размышления натуралиста. – М., 1977.
58	Горский В. История украинской философии: курс лекций. – К., 1996.
59	Історія філософії України. – К., 1994.
60	Нитик В.М. Феофан Прокопович. – К., 1997.
61	Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософська думка в іменах. – К., 1997.
62	Розвиток філософської думки в Україні. – К., 1994.
63	Сковорода Г.С. Повне зібрання творів: У 2-х т. – К., 1973.
64	Франко І. Зібрання творів: У 50-ти т. – К., 1985. – Т. 45.
65	Чижевський Д. Нариси історії філософії на Україні. – К., 1991.
66	Шинкарук В.І. Філософія незалежності і незалежна філософія // Віче. – 1992. – № 6.
67	Юркевич П.Д. Философские произведения. – К., 1990.
68	Витгенштейн Л. Логико-философский трактат. – М., 1958.
69	Гадамер Х.-Г. Истина и метод. – М., 1988.
70	Гелен А. О систематике антропологии // Проблема человека в западной философии.

	– М., 1988. – С. 152-201.
71	Делез Ж., Гваттари Ф. Что такое философия. – М., СПб., 1998.
72	Ильин И.П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. – М., 1996.
73	История современной зарубежной философии: компаративистский подход. – СПб., 1997.
74	Камю А. Миф о Сизифе. Эссе об абсурде // Сумерки богов. – М., 1989. – С. 222-318.
75	Кузнецов В.Г. Герменевтика и гуманитарное знание. – М., 1991.
76	Кун Т. Структура научных революций. – М., 1977.
77	Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна. – М., СПб., 1998.
78	Маркузе Г. Одномерный человек. – М., 1994.
79	Марсель Г. К трагической мудрости и за ее пределы // Проблема человека в западной философии. – М., 1988. – С. 404-419.
80	Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия // Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия. – М., 1991. – С. 51-191.
81	Плеснер Х. Ступени органического и человек//Проблема человека в западной философии. – М., 1988. – С. 96-151.
82	Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1993.
83	Сартр Ж.-П. Экзистенциализм – это гуманизм // Сумерки богов. – М., 1989. – С. 319-344.
84	Тейяр да Шарден. Феномен человека. – М., 1989.
85	Фрейд З. Будущее одной иллюзии // Сумерки богов. – М., 1989. – С.94-142.
86	Фромм Э. Иметь или быть. – М., 1986.
87	Фромм Э. Психоанализ и религия//Сумерки богов. – М., 1989. – С. 143-221.
88	Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. – М., 1996.
89	Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. – СПб., 2000.
90	Хайдеггер М. Письмо о гуманизме // Хайдеггер М. Время и бытие. – М., 1993. – С. 192-220.
91	Хайдеггер М. Преодоление метафизики // Хайдеггер М. Время и бытие. – М., 1993. – С. 177-192.
92	Шелер М. Положение человека в Космосе // Проблема человека в западной философии. – М., 1988. – С. 31-95.
93	Юнг К.Г. Воспоминания, сновидения, размышления. – М., Львов, 1998.
94	Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1991.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

- <http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
- <http://dnpb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
- <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича
- <http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
- <http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»
- <http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека
- <http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека
- <https://www.libr.dp.ua> Дніпровська обласна універсальна наукова бібліотека імені Первочителів слов'янських Кирила і Мефодія
- <https://www.rsl.ru> Российская государственная библиотека (Москва)
- <http://nlr.ru> Российская национальная библиотека (СПБ)
- <http://www.library.spbu.ru> Научная библиотека Санкт-Петербургского государственного университета
- <https://www.nlb.by> Национальная библиотека Беларуси
- <http://csl.bas-net.by> Центральная научная библиотека имени Я.Коласа НАН Беларуси
- <https://library.bsu.by> Фундаментальная библиотека Белорусского государственного университета
- <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/> Електронна бібліотека філософії
- <https://pidruchniki.com/filosofiya/> Філософська навчальна література online
- <http://filosof.historic.ru> Цифровая библиотека по философии
- <https://platona.net/load/> Библиотека философа «ПлатонаНет»
- <http://lib.ru/FILOSOF/> Философия – Lib.ru
- <https://iphlib.ru/library> Электронная библиотека Института философии РАН (новая версия)